نامه به سردبیر

نقدی بر معادل‌سازی واحد کارآموزی و کارآموزی در عرصه اساتید در رشته‌های بالینی غیر پزشکی

خدیجه نصیریانی*

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی/دی ۱۳۹۹؛ ۲۰(۴۰): ۳۳۸ تا ۳۴۰

سردبیر محترم مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی

آموزش بالینی بخش حیاتی، اساسی برنامه آموزشی رشته‌های علوم پزشکی است(۱). عوامل بسیاری در فرایند آموزش نقش دارد و می‌تواند بر یادگیری فراگیران مؤثر باشد(۲و۳). یکی از مهم‌ترین این عوامل، عملکرد بالینی مربیان آموزش بالینی است(٤). مربیان در آموزش بالینی مسؤولیت‌های متفاوتی از قبیل: آموزش، امنیت دانشجویان، مراقبت از بیماران، حفظ روابط سازنده، همکاری با کارکنان و ارائه مراقبت‌های بهداشتی – درمانی در قبال آموزش بالینی دانشجویان دارند و باید مهارت خود را با پیشرفت علوم و فنون منطبق سازند که این تعدد مسؤولیت‌ها موجب تنیدگی آنها می‌شود(٥). از طرفی عواملی چون بها ندادن به آموزش بالینی از قبیل تناسب ناکافی حقوق و مزایای مربی با آموزش بالینی و متناسب نبودن احتساب واحد در برابر ساعات کارآموزی دانشجویان از مشکلات آموزش بالینی است(۳و٦و۷) بنابراین آیین‌نامه‌های وزارتی و دانشگاهی مرتبط بررسی شده است.

«آیین‌نامه اداری و استخدامی اعضای هیأت‌علمی دانشگاه/دانشکده علوم پزشکی وخدمات بهداشتی درمانی اردیبهشت ۱۳۹۱: کارآموزی ٥۱ ساعت و کارآموزی در عرصه و کارورزی ٦۸ ساعت در طول یک نیم سال تحصیل است»(۸). «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی، کارشناسی پیوسته و کارشناسی ناپیوسته مورخ ۱۳۸۳/۳/۲۳: کارآموزی و کارآموزی در عرصه ٥۱ ساعت است»(۹). «آیین‌نامه حق‌التدریس و معادل‌سازی فعالیت‌های اعضای هیأت‌علمی دانشگاه علوم پزشکی تبریز: هریک واحد کارآموزی (٥۱) ساعت و کارآموزی در عرصه و عملیات صحراحی (٦۸) ساعت معادل یک واحد نظری(۱۷) ساعت نظری است و برای هر واحد تعداد دانشجویان هر گروه ۸ نفر بوده و برای تعداد دانشجویان کم‌تر از ۸ نفر ضریب تعدیل (تعداد دانشجو تقسیم بر ۸) اعمال خواهد شد»(۱۰). «دستورالعمل معادل‌سازی فعالیت‌های اعضای هیأت‌علمی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی: سرپرستی (با همراهی عضو هیأت‌علمی) کارآموزی و کارورزی در عرصه در بخش‌ها برای دانشجویان غیر پزشکی: (۳٤ ساعت معادل یک واحد نظری) و واحد کارآموزی و کارورزی در عرصه (بدون همراهی عضو هیأت‌علمی): ٥۱ ساعت معادل یک واحد نظری است»(۱۱). «دانشگاه علوم پزشکی کرمان و جیرفت: هر ۳٤ ساعت آموزش در محیط‌های کارآموزی و کارورزی معادل حداکثر ۱واحد در نظر گرفته می‌شود در مورد

* **نویسنده مسؤول:** دکتر خدیجه نصیریانی (دانشیار)، گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، مرکز تحقیقات سلامت مادر و کودک، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، دانشجوی کارشناسی ارشد آموزش پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مجازی، تهران، ایران. nasiriani@gmail.com

تاریخ دریافت مقاله: ۹۹/۶/۳، تاریخ پذیرش: ۹۹/۶/۳۰

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-10-30]

بیمارستان‌ها و مراکز بهداشتی روستایی هر ۳٤ ساعت معادل حداکثر ۰/۲۵، و برای بخش‌های زایمان،آی سی یو، سی‌سی‌یو هر ۳٤ ساعت حداکثر معادل ۱/۵ واحد در نظر گرفته می‌شود. حداقل تعداد دانشجو ۷ نفر است»(۱۲و۱۳). «آیین‌نامه حق‌التدریس دانشگاه خراسان شمالی: ۳٤ ساعت تدریس دروس کارآموزی و کارآموزی در عرصه، معادل یک واحد نظری محاسبه می‌شود.تعداد دانشجو در گروه‌های کارآموزی و کارورزی ٦ نفره است»(۱٤). «دانشگاه گلستان: هر ۳٤ ساعت تدریس دروس کارآموزی و کارآموزی در عرصه در بخش‌ها برای دانشجویان غیرپزشکی، معادل یک واحد نظری محاسبه می‌شود»(۱۵). «دانشگاه مازندران: واحد معادل کارآموزی حداکثر ۱۱جلسه (روز) به طریق زیر محاسبه می‌شود: تعداد روز ضرب در ساعت تقسیم بر ۳٤ عضو هیأت‌علمی به طورکامل و در طول درس به ازاء هر واحد حداقل ۵۱ ساعت برای کارآموزی و برای کارورزی ٦۸ در هر ترم در محل حضور داشته باشد. ارائه درس کارآموزی و کارورزی حداکثر ۵ گروه خواهد بود و هر گروه حداقل و حداکثر به تعداد ۷-۵ قابل محاسبه است»(۱٦).

پس از مرور آیین‌نامه و دستورالعمل‌های وزارتی و دانشگاهی با اعداد و ارقام متفاوتی روبرو می‌شویم که به نظر می‌رسد در عمل قابلیت اجرایی ندارد. به طور مثال اگر در یک ترم (۱٦ هفته) یک مربی از شنبه تا چهارشنبه بدون هیچ تعطیلی روزی پنج ساعت کارآموزی داشته باشد؛ ٤۸۰ ساعت می‌شود. این تعداد ساعت اگر تقسیم بر ۵۱ شود معادل ۹/٤۱ واحد می‌شود که تا موظفی مربی غیرتمام وقت جغرافیایی ۱٦ ساعت (۱٦ واحد) و تمام وقت جغرافیایی ۲۰ ساعت (۲۰ واحد) فاصله زیادی است. نکته دیگر این که دلیل متفاوت بودن ساعت کارآموزی در عرصه ٦۸ ساعت و ۵۱ ساعت در «آیین‌نامه اداری و استخدامی اعضای هیأت‌علمی» و «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی، کارشناسی پیوسته و ناپیوسته» چیست و هر چند قابل قبول است که دانشجو به ازای هر واحد کارآموزی ۵۱ یا ٦۸ ساعت در عرصه حضور داشته باشد، آیا برای محاسبه موظفی استاد هم قابل قبول است. دلیل متفاوت بودن ساعت و ارقام تعداد دانشجو در آیین‌نامه و دستورالعمل‌های دانشگاهی چیست، آیا می‌توان برای کارآموزی تعداد دقیق دانشجو از قبل تعیین نمود یا تعداد دانشجویان براساس بخش، نوع واحد، محل کارآموزی از نظر فضا، امکانات تعیین می‌شود؟

بنابراین به نظر می‌رسد لزوم بازنگری در آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها در خصوص معادل‌سازی موظفی و ساعت کاری مدرسان بالینی مشاهده می‌شود و ضرورت تدوین آیین‌نامه‌ای جامع، سراسری، مبتنی بر شواهد و دارای قابلیت اجرایی در این زمینه وجود دارد. امید است که منجر به ارتقای کیفیت و کمیت آموزش بالینی شود.

منابع

1. Phillips KF, Mathew L, Aktan N, Catano B. Clinical Education And Student Satisfaction: An Integrative Literature Review. International Journal Of Nursing Sciences. 2017; 4(2): 205-13.
2 .Jalili Z, Sahbaei Rooy F. An Evaluation of Educational Environment from the View of Students of Islamic Azad University Based on Dundee Ready Educational Environment Measure (DREEM) Model. Strides in Development of Medical Education. 2015; 11(4): 464-70.
3 .Heydari M, Shahbazi S, Ali-Sheykhi R, Heydari K. [Nursing Students' viewpoints about Problems of Clinical education]. Journal of Health And Care. 2011; 13(1): 18. [Persian]
4 .Rostami H, Rahmani A, Ghahremanian A, Zamanzadeh V. [Clinical Performance of Nurse Trainers from Viewpoints of Student Nurses and Nurse Trainers of Azad Islamic University]. Iran Journal of Nursing. 2010; 22(62): 22.[Persian]
5 .Kayghobadi S. [Teaching Stressors in Nursing Instructors of Nursing and Midwifery Faculties in Tehran]. Irania
Pazokian M, Ezadi A. [A study of Self – Efficacy Felt by Nursing Instructors Active in Clinical Education at Qhazvin Nursing and Midwifery School in 2010]. Journal of Medical Education Development. 2013; 5(9): 7-12.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-10-30]

7. Masoodi R, Alhani F. [Problems and Issues of less- experienced Nursing Mentors in Clinical Education]. Iran Journal of Nursing. 2007; 19(48): 67.[Persian]
8. Shenasnameh Ghanoon. [Aeen Nameh Edari Estekhdami Azae Gheyre Heyate Elmi Daneshgah Oloom Pezeshki]. [cited 2020 Sep 20]. available from: https://shenasname.ir/organs/vezarat/behdasht/2530-ordi91.[Persian]
9. Shenasnameh Ghanoon. [Aeen Nameh amozeshi dorehay kardani , karshenasi peyvaste va napeyvaste]. [cited 2020 Sep 20]. Available from:https://behdasht.gov.ir..[Persian]
10. Shenasnameh Ghanoon. [Aeen Nameh Hagho Tadris Va Moadelsazi Azae Heyate Elmi]. [cited 2020 Sep 20].Available from:https://amouzesh.tbzmed.ac.ir/uploads.pdf.[Persian]
11. Shenasnameh Ghanoon. [Dastorolamle Moadelsazi Faaliathay Azae Heyate Elmi]. [cited 2020 Sep 20]. Available from:https://*education.sbmu.ac.ir*/10_365_150330217479.pdf.[Persian]
12. Shenasnameh Ghanoon. Vice Chancellor For Education. [Aeen Nameh Saste Movazafe Tadris Va Moadelsazi Amozeshi]. [cited 2020 Sep 20]. Available from:.http://smhis.kmu.ac.ir/Images/UserFiles/3058.pdf. [Persian]
13. Shenasnameh Ghanoon. [Vice Chancellor For Education, Aeen Nameh Saste Movazafe Tadris Va Moadelsazi Amozeshi]. [cited 2020 Sep 20]. Available from: http://education.jmu.ac.ir/uploads/1010.pdf.
14. Shenasnameh Ghanoon. [Aeyn Nameh Hagho Tadris Va Moadelsazi Faaliyathay Azae Heyate Elmi]. [cited 2020 Sep 20]. Available from: http://nkums.ac.ir/Content/59946.[Persian]
15. Shenasnameh Ghanoon. [Aeen Nameh Moadelsazi Faaliyathay Amozeshi Golestan Medical Sciences (November 95)]. [cited 2020 Apr 20].Available from: https://goums.ac.ir/files/health/files.pdf.[Persian]
16. Shenasnameh Ghanoon. [Vice Chancellor For Education Of Mazandaran Medical Sciences And Health Services , Dastorolamle Tadris Movaghat Va Pardakhte Hagho Tadris]. [cited 2020 Sep 20]. Available from: https://rib.mazums.ac.ir/Dorsapax/Data/Sub_45/File/dastorAmal.pdf.[Persian]

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-10-30]